

Referat

Sak: Norsk NBM referansegruppe

Møtedato/sted:
15.06.2021/ Telefonkonferanse

Deltakere:
Geir Jevnaker, Inger Kristin Holm, Aslak Mæland
Per Arne Vada, Anders Sivertsgård, Espen Fjeld,
Øystein Bosdal Andreassen, Anders Sivertsgård

Statnett: Kjersti Knudsen Aarrestad, Eivind
Lindeberg, Olga Ingrid Steinsholt, Lars Olav
Fosse, Finn L. Pettersen, Kjell Petter Myhren, Lill
Sandvik og Kristian Lund Bernseter

Fraværende: Arvid Bekjorden, Frode Baasland

Ansvarlig/adm. enhet:

Kopi til:
Alle deltagere. Kopi legges på Statnett.no

Vår referanse:

Neste møte:
23.09.2021

Dato:
15.06.2021

Saksliste

#	Tid	Sak	Ansvarlig
1.	09:30 – 09:35	Velkommen, agenda, referat fra sist møte Ingen merknader til agenda og referat.	Lars Olav Fosse
2.	09:35 – 09:45	15 min ID og DA inkluderes som tema i referansegruppa Anders: Vil det være en felles europeisk plattform for intradag auksjon? Lars: Ja, det vil være en felles løsning basert på Euphemia-algoritmen som brukes i DA markedet. Hvilke typer spørsmål ønsker dere at vi tar opp knyttet til 15 min ID og DA i referansegruppa? Per Arne: Det er mange spørsmål som er interessant å diskutere i referansegruppa: Er algoritmen i stand til å takle 15 min? Hva med komplekse produkter? Hvordan vil fallback være? Dette er definitivt relevant for systemdrifta.	Lars Olav Fosse

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>Anders: Nå er det enda større endringer på gang som treffer en stor del av markedet, ikke bare innenfor NBM. Det er viktig at Statnett går ut med informasjon.</p> <p>Aslak: Overgang til 15 minutters ID kontinuerlig handel innebærer ikke en så stor endring. Vi har erfaring fra Tyskland og vi vil handle strukturelle ubalanser.</p> <p>Geir Jevnaker: Hvordan vil avregningen av energimarkedene være – blir det 15 min avregning.</p> <p>Kristian Bernseter: Handelsdata vil komme inn på en harmonisert måte med 15 minutters tidsoppløsning. eSett legger til rette og ting går etter plan. Det er litt ulike status ang. huber, profilering etc.</p> <p>Lars: Skal vi invitere børsene til referansegruppa?</p> <p>Aslak og Øystein: Har kontakt med Nord Pool, i mindre grad EPEX.</p> <p>tore.granli@statnett.no er norsk prosjektleder og han kan svare på ev. ytterligere spørsmål.</p>	
3.	09:45 – 10:25	<p>mFRR EAM implementering hos aktørene og testing</p> <p>Ny versjon av implementasjonsguiden er nå oppdatert med tillegg. Disse er nå klare for implementering – bare å sette i gang. Det skal være et nordisk webinar i morgen og så blir dette tema på det ekstra ISB møtet 24. juni.</p> <p>Det er gjort noen endringer på conditional linking. Har også laget løsning for inclusive bids – to bud fra samme stasjonsgruppe må tas samtidig.</p> <p>Periodskift og raske bud – hvordan skal dette meldes inn</p> <p>Heartbeat – litt mer detaljert hvordan den fungerer.</p> <p>Allerede i Q4 vil det være mulig å starte testing. Det vil være et ECP endepunkt der man kan sende inn bud og få respons. Det krever lite koordinering med Statnett da det alltid ligger åpent.</p> <p>Hva skal vi gjøre for å få flest mulig aktører klare til testing i Q4?</p> <p>Øystein: Vi er avhengig av Brady og hva de kan få til. Vi har sagt at vi må et system som er klart i Q2 i 2022.</p> <p>Eivind: Testløsningen vil være åpne for Brady også. Viktig å involvere Brady og Volue (tidligere Powel)</p> <p>Geir: Vi er i dialog med vår leverandør (Volue). De skal være ganske bra i rute og kan kanskje starte testing i siste del av Q4.</p>	Olga Ingrid Steinsholt og Eivind Lindeberg

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>Aslak: Jeg er usikker på hvordan vi ligger an. Kan tenkes at vi kan være med, men stor usikkerhet.</p> <p>Eivind: Man kan sende veldig enkle meldinger – kan teste før hele systemet er klart.</p> <p>Aslak: Det er bra.</p> <p>Eivind: Hva må vi gjøre for at bransjen som helhet skal bli klare og forstå realitetene?</p> <p>Geir: Veldig mange stoler på sine systemleverandører. Derfor må Statnett være proaktive mot Volue og Brady. Vi vil mentalt begynne å forberede oss, men vi er avhengig av at verktøyene er på plass.</p> <p>Lars: Bør vi ha mer kontakt mot systemleverandørene enn aktørene?</p> <p>Per Arne: Ja, helt tydelig.</p> <p>Olga Ingrid: Vi har definitivt tenkt på det. Vi må bare være ryddige i den dialogen. Samtidig er det den enkelte aktøren som er ansvarlig og vi må ikke glemme noen av systemleverandørene.</p> <p>Vi tenker å invitere systemleverandørene via de aktørene som bruker dem. Kan hende gjør vi dette først gjennom et fellesmøte av mer teknisk karakter der systemleverandørene er med.</p> <p>Anders Sivertsgård: Kanskje vi skal ta en liten runde internt i Energi Norge på hvordan dette best håndteres. Det kan være en idé med en mer helhetlig framstilling (ikke bare mFRR EAM)? Hvilke endringer kommer i de ulike markedene og når, både balansemarkedene og energimarkedene. Er det kjent at DA på 15 minutter kan komme allerede i 2024? Aktørene møter nye krav både fra børsen og TSOer, men er interessert i den helhetlige endringen.</p> <p>Eivind: Ja, det er særlig halen av alle små og mellomstore selskaper. Kanskje Energi Norge kan være med og bidra her.</p> <p>Per Arne: ISB er nok det beste forumet som når bredest. I tillegg har vi identifisert de to systemleverandørene som viktig. Kan ikke se at det er noe galt i å ta bilaterale møter med dem.</p> <p>Olga Ingrid: Det er fint å få avklart det, og ser at det er en verdifull dialog å ha. Per Arne viser til ISB møtet – og er enig i at det er vanskelig å matche det. Vi kan heller se hvorvidt det er noen vi ikke treffer der.</p> <p>Eivind: Det tre faser det er viktig å forstå forskjellen på: I testfasen kan man teste IT systemer og at man har implementert riktig. Den kan begynne nå og kan gå samtidig med dagens marked.</p>	

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>I transisjonsfasen vil vi også tilby at man kan sende inn meldinger via nytt system. Meldingene vil ha samme innhold, men med nytt format. De vil da bli oversatt i våre systemer og mates inn i dagens systemer.</p> <p>Alle må være ferdige med overgangen til nytt format noe før automated operation. Risikoen vil være for stor om dette skjer samtidig.</p> <p>Deretter kommer pilotfasen hvor vi bruker noen av attributtene før vi går over til automated operation med nordisk AOF for å minske steget på denne overgangen. Vi er helt sikre på at vi skal ha en pilot, men ikke helt sikre på innholdet.</p> <p>Det må også tilpasses til de nye retningslinjene. Vi har noen enkle budattributter (minstekjøring) og mer komplekse som går på økonomisk optimalisering, men det er ikke avgjort hvilke vi skal ta i bruk i pilot-fasen.</p> <p>Når transisjonsfasen er over, tenkte vi at vi kan tilby at dere kan bruke noen av attributtene.</p> <p>I hvilken grad ønsker dere å teste nye budattributter? Eller er det like greit å vente?</p> <p>Kjersti: All informasjon om bud må gjøres via attributter.</p> <p>Eivind: Fra automated operation vil vi være strengere, endringer kan ikke håndteres manuelt. Det forstår vi er en overgang for dere også. Da tenker vi at det kan være fint med en prøvefase.</p> <p>Aslak: Jeg følger logikken din, men det er litt for tidlig å si hvordan vi kommer til å teste dette. Jeg har ikke oversikt nok til å gi et godt svar nå. [Avsjekk med Statkraft IT senere i møtet viser at det vil være mulig].</p> <p>Øystein: Jeg vil tro at vi vil teste attributter, men det er for tidlig å si noe om nå.</p> <p>Eivind: I piloten er det ikke test, det er en prøvefase.</p> <p>Kjersti: Har dere noen preferanser på hvor stor del av overgangen vi skal ta i prøvefasen?</p> <p>Aslak: Vi ønske å bruke så mye attributter som mulig og må få dette på plass internt. Hvor harde i klypa vil dere være i pilotfasen?</p> <p>Eivind: Utfordringen er at i det øyeblikket vi velger bud med en algoritme, så kan vi ikke ha mange MW som det viser seg at vi ikke får pga. feil bruk at attributter. TSO-avregningen vil også være basert på AOF-resultatet.</p>	

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>Aslak: Det er overgangen som er interessant. Må vi ha alt på plass fra dag 1 i automated operation?</p> <p>Eivind: De attributtene som er mest kritisk må være på plass fra dag 1, men dersom noen aktører er flinkere til å bruke attributter, vil de ha en fordel markedsmessig.</p> <p>Olga Ingrid: For oss vil det være viktig hvilken respons vi vil ha i denne pilotfasen for å vite hvor omfattende vi vil gjøre den.</p> <p>Anders: Det virker lurt å ha en pilotfase som en læringsfasen. Da tenker jeg også på DSOene og driften i deres nett. Hva kan konsekvensen være for dem? Det ene er andre systemer som bestemmer opp og nedkjøring og også hyppigere endringer – kan få spenningskonsekvenser og andre typer konsekvenser hvor de kanskje ikke har informasjon om disse endringene.</p> <p>Eivind: Vi gjør av og til endringer på lavere nett. Vi må fremdeles ha mulighet til å gjøre den jobben. Ellers vil vi gjøre flaskehalshåndtering i hele nettet vi har modellert.</p> <p>Per Arne: Det skal skje veldig mye fram til go live automated operation. Mye av det handler om hva og når skal aktørene teste? Vi må i det minste ha en hyppigere dialog. Da kan man ha flere ISB møter, flere referansegruppemøter etc.</p> <p>Eivind: Det er vi helt enige i. Vi har hatt ekstraordinære ISB-møter.</p> <p>Eivind: At aktørene sier de kan være med å teste, er veldig interessant for oss. Vi har heller ikke gjort dette før, så det er fint å ha en bilateral kontakt eller bruke dette møtet – avhengig av konkurransesensitivitet – for å få en oversikt over når dere er klare.</p> <p>Kjersti: Til det Per Arne sa om flere og kortere møter, så foreslår vi at vi kan ha temamøter.</p> <p>Eivind: Da kan testingen i Q4 være et slikt tema.</p> <p>Anders: Når dere snakker om disse endringene, er det da implisitt at minstebudene blir 1 MW?</p> <p>Eivind: Vi har sagt at vi skal gå over til 1 MW når vi går over til 15 min avregningsperiode.</p> <p>Kjersti: Men vi skal redusere minstebudstørrelsen i NO3 til 5-9 MW for et bud per stasjonsgruppen allerede fra 1.1.2022.</p> <p>Eivind: Vi er forsiktige med å redusere budstørrelsen slik at det skal være mulig for operatøren å forholde seg til enkeltbud. Ser at det er en økt risiko om vi åpner helt opp med en gang.</p>	

#	Tid	Sak	Ansvarlig
4.	10:25 – 10:45	<p>Volumer, periodeskift</p> <p>Aslak: Umiddelbart virker foreslått kompensasjon OK, og jeg tror dere vil få nok bud. I perioder på døgnet, så kan det være at man ikke har så mye roterende bud som man kan dra i alle retninger. Imidlertid vil ikke dette være en stor problemstilling i opp og nedrampingen på morgen og ettermiddag når dette er mest kritisk.</p> <p>Intuitivt vil de roterende budene med budattributt periodeskift være billige bud og bli aktivert i planlagt aktivering. Dermed vil de nok bli tatt tidlig.</p> <p>Aslak: Hva gjør dere om det ikke er nok periodeskiftbud?</p> <p>Eivind: Vi vil ikke ha andre virkemidler enn FCR og aFRR, og resultatet kan være en mer ustabil frekvens.</p> <p>Lars: Dersom vi kan forutse i god tid at det kan være en utfordring med tilstrekkelig volum for periodeskift, kan produksjonsflytting være en løsning, men dette vil være en krevende og manuell prosess.</p> <p>Geir: De fleste aktørene går mot høy grad av automatisering og vil handle helt inn mot driftstimen. Det blir da svært krevende med en manuell produksjonsflytting.</p> <p>Aslak: Du mener at sorteringen bør gjøres hos Statnett?</p> <p>Geir: Ja.</p> <p>Aslak: Om vi har gitt et bud med attributter, så må dere holde rede på hvorvidt denne kapasiteten er brukt opp eller ikke.</p> <p>Eivind: Og det er derfor vi har koblingen mellom mFRR og periodeskift. Om vi bruker produksjonsflytting kan det tenkes at vi kan gjøre bud utilgjengelig samtidig med at vi legger produksjonsflytting inn som en aktivering.</p> <p>Geir: Problemstillingen er der og må løses. Vi vet ikke helt hvordan det blir i en 15 min verden og overgangen med å flytte mFRR bud til aFRR etc. Kan være lurt å beholde produksjonsflytting, men det vil være vanskelig for aktørene å holde rede på hvilke bud som blir påvirket.</p>	Lars Olav Fosse
5.	10:45 – 11:05	<p>Spørreundersøkelse og diskusjon rund svarene på denne</p> <p>Kjersti: Etter flere runder med puring svarte fremdeles kun 41 av 70 aktører. Dermed er det mange vi ikke vet status for.</p> <p>Når aktører sier at de skal håndtere heartbeats og aktiveringsmeldinger manuelt, stiller vi spørsmål ved om de forstår omfanget. Dette vil være krevende.</p>	Kjersti Knudsen Aarrestad

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>Per Arne: Vi har nok ikke noen bedre oversikt enn dette. Jeg er enig i at resultatene er litt urovekkende.</p> <p>Kjersti: Statnett har en jobb å gjøre på informasjonsfronten. Mange etterspør hyppigere og mer interaktiv informasjon. Er det noen konklusjoner dere mener er spesielt viktig å følge opp?</p> <p>Anders: Generelt er det slik at de fleste aktørene har fokus på operativ business her og nå. NBM er ikke noen enkel materie å få oversikt over. Vi i Energi Norge har vi diskutert hva vi bør gjøre, men det har vært vanskelig å kommunisere siden ting blir forskjøvet i tid. Da blir det fort ulv, ulv.</p> <p>Per Arne: Er det noe i det dere har funnet som bekymrer Statnett?</p> <p>Kjersti: Det er særlig punktene øverst, dvs. at aktørene ikke er klar over hva som skjer.</p> <p>Geir: Jeg har en opplevelse om dette foregår litt langt nede i bedriftene – burde vært angrepet på et litt høyere nivå for å få en større bevisstgjøring rundt det. Det berører ikke bare markedssiden, men også teknisk side. Kanskje Statnett bør løfte kommunikasjonen på et litt høyere nivå. Man bør opp på konserndirektørnivå.</p> <p>Aslak: Dette støtter jeg.</p> <p>Oppfølgingspunktene: Er det noe som mangler?</p> <p>Per Arne: Om vi i Energi Norge setter opp en temadag, er det ikke sikkert vi når ut noe bredere, men vi vil gjerne ha et bilateralt møte med Statnett om undersøkelsen.</p> <p>Aslak: Om man er i det kreative hjørnet – ta kontakt med Teknisk u Ukeblad, Montel, Europower etc. Med en gang det kommer en artikkel så begynner noen å snakke om det.</p> <p>Kjersti: Det er et godt poeng,</p> <p>Anders: For å mobilisere interesse, så er en ting det som skjer i balansemarkedene, men endringene i intradag og day ahead begynner å bli konkret, så man har en større historie som er relevant i så sammenheng. Dette er interessant på strategisk nivå i selskapene.</p> <p>Olga Ingrid: Vi har tenkt å kjøre undersøkelsen jevnlig for å se utviklingen.</p>	
6.	11:05 – 11:15	Får vi inn nok bud fra industrien?	Olga Ingrid Steinsholt

#	Tid	Sak	Ansvarlig
		<p>Kjersti: Det er bekymring fra industrien om deltagelse når ting blir automatisert, det blir 15 min, kjapp responstid etc.</p> <p>Statnett vil gjerne ha med så store volumer som mulig og skal legge til rette for at flere kan levere inn bud.</p> <p>Samtidig er vi skeptiske til spesialløsninger. Vi planlegger et felles dialogmøte med Norsk Industri.</p> <p>Aslak: Om vi zoomer ut, så innfører dere noen krav som endrer kost-nytte vurderingen for aktørene. Derfor er det viktig å ha en dialog. Føler dere at dere har nok kunnskap om konsekvensen av å legge nye og strengere krav på aktørene?</p> <p>Eivind: Det har vi sikkert ikke. Vi forstår at om man har et forbruksbud ytterst på lista, så er det begrenset hvor mye ressurser denne aktørene skal bruke. Vi håper at RKOM gjør at de får tilstrekkelig inntekter (og da må de være med i mFRR). Vi ønsker ikke mange spesialløsninger.</p> <p>Aslak: Tåler vi at aktørene ser an om de skal gå inn i markedet med ditto høy pris?</p> <p>Eivind: Vi ønsker at de skal være der den første vinteren, ikke ta en vinter med dårlige forsyningssikkerhet.</p> <p>Kjersti: Men da burde RKOM prisen bli så høy at de likevel vil være inne.</p> <p>Eivind: Vi må i hvert fall være tydelig på at om de skal være med på RKOM, må de også by inn i mFRR.</p> <p>Anders S: Er det ikke slik det fungerer i en markedsøkonomi. Da ligger det også en risiko i hvordan prisene vil utvikle seg. Dette er en dynamikk som vil utvikle seg over tid. Og i Statnett har dere en del virkemidler utenfor markedet.</p>	og Eivind Lindeberg
7.	11:15 – 11:20	<p>AOB og neste møte</p> <p>RKOM – der har det vært en dialog med Energi Norge og Statnett. Statkraft / Energi Norge kan lage underlag. Dialogen har vært i forbindelse med høring fos.</p>	Alle

Aksjonspunkter

#	Aksjon	Hvem	Når
1.			
2.			

#	Aksjon	Hvem	Når
3.			
4.			
5.			